

עלון דברי חיים לפרשת כי תבא

"בכל יום יהיו בענין כאילו היום באת עמו בברית". וכן דרשו על המקרא "ביום הזה באו מדבר סיני" – מהו "ביום הזה"? שיהיו דברי תורה חדשים עליך, כאילו היום ניתנו. אמנם כיצד נעשית התחדשות זו, שבאה רק לשמר את הישן?

התשובה לכך היא: היגיעה והעמל בתורה. היא העצה היחידה המצלת מרעת ההתיישנות, לימוד התורה בעיון, ובפרט העיון המביא לידי חידושי תורה. כי כמו שנאמר "החכמה תחיה בעליה", וככל שיגביר הלומד עיונו בתורה, תחודש אצלו התורה הישנה, כי ימצא בדבריה חכמה וטעם חדש.

כי על כן, כלשון הכתוב "כי תוליד בנים... ונושנתם בארץ והשחתם", הרי הסכנה הגדולה ביותר טמונה ב"ונושנתם", שנעשה הכל ישן נושן, ומפסיק להשאיר רושם בלב. ואילו ההצלה מסכנה זו היא בהכרה "כי היום הזה נהיית לעם", ובעשייה למען ש"כל יום יהיו בענין כאילו היום באת עמו בברית".

רבי יוסף ליב ננדיק

"ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגוך כי תשמע בקול ה' אלוך" [כ"ח, ב']
תיבת "והשיגוך" אינה מובנת, וכי אדם נרדף ע"י הברכות שראוי לומר עליהם "והשיגוך"? ועוד, מדוע סיים שוב "כי תשמע בקול ה' אלוך", הלא על תנאי זה הוא מבטיח הברכות לעיל "והיה אם שמע תשמע בקול ה' אלוך"?

אלא, בשעה שאדם אינו עוסק בתורה, הוא מתפעל מכל ריוח קל שמגיע לו בעולם, מה שאין כן בשעה שעוסק בתורה, אינו מתרשם מאיזה ריוח פעוט, כי הרי דעתו גבוהה משכאלה. אבל אם יגיעו ריוח גדול ונכבד, הוא משיגו אפילו בשעה שעוסק בתורה. וזהו שאמר הכתוב "והשיגוך כי תשמע בקול ה' אלוך", אפילו בשעה שתהיה טרוד בהבנת התורה ותברח מהבלי העולם הזה, מכל מקום תהיה הברכה כל כך גדולה עד שתשיגך.

הנצי"ב

"ולא תסור מכל הדברים אשר אנכי מצוה אתכם היום ללכת אחרי אלהים אחרים לעבדם" [כ"ח, י"ד]
בפרשיות אלה רואים מאמצים חוזרים ונשנים, להניא את עם ישראל מעבוד אלוהים אחרים. ואילו אנו בימינו, אחר שכבר בוטל יצרא דעבודה זרה, אין לנו כל מושג, איך יתכן שיבוא אדם להשתחוות לפסל מעשה עץ ואבן.

ברם, אין זו עלייה מצדינו, אלא אדרבא, ירידה, כי תכלית האדם הוא המלחמה ביצר הרע, טול ממנו את יצרו ונטלת את נשמתו. אלא שכמשל הידוע, כמו שאין להסביר לסומא בחינת הצבעים, כך קצרה דעתנו, להבין את האדם הגדול, בעל היצר של עבודה זרה.

"ושמת בטנא" [כ"ז, ב']

איתא בגמרא, שהעשירים היו מביאים ביכוריהם בסלסלות של זהב, והיו מחזירים להם הסלסלות, והעניים היו מביאים בסל נצרים, ולא היו משיבים להם סליהם. ויש להבין מה טעם הוא, שלעשירים בעלי הממון היו משיבים הסלים חזרה, ואילו דווקא לעניים לא?

אלא, העשירים היו ביכוריהם מובאים מן העידיית שבעידית, פירות רבים ומשובחים, ומאחר שלא נזקקו במקדש לסליהם, השיבו להם. אבל העניים מעוטי היכולת, כל מה שהביאו לא היה כי אם פירות מעטים, דלי צורה ומראה. לפיכך, אם היו מוציאים אותם מן הסלים לעיני כל, היו העניים מתביישים ונכלמים מדלותם. לכך היו נוטלים את הסלים עם הפירות גם יחד, ומחשיבים ומיקרים את נתינתם לפי מה שהם. כמו שמצינו כיוצא בזה, שציוותה התורה במנחת עני "פתות אותה פיתים" – כדי שתהא המחבת מלאה, ויראה כאילו המנחה מרובה והגונה.

רבי אהרן בקשט

"וזבחת שלמים ואכלת שם ושמת לפני ה'" [כ"ז, ז']

שמחה זו על הר עיבל מה היא עושה, הלא דווקא על ההר הזה ניתנו הקללות, יותר היה ראוי לבנות המזבח, ולהקריב ולשמוח על הר גריזים, מקום שניתנו בו הברכות?

אלא, ברכות כשלעצמן לא די בהן כדי למנוע את האיש מחטוא, שהרי יצר הרע יכול להסיתו, שעדיף הנאת עבירה בעולם הזה על פני השכר השמור לעולם הבא. דווקא הקללות הן שמרתיעות מן החטא, והן אשר מביאות לקיום המצוות. לפיכך נבחר הר עיבל מקום הקללות לזיכרון השלמים ולשמוח לפני ה'. כי על כן, "הקללות והיסורים מקיימים אתכם ומציבין אתכם" – וכלשון רש"י בריש פ' נצבים, ונמצא שבגינם יבוא אל השלימות, אשר תזכה אותו גם בברכות.

רבי משה פיינשטיין

"וידבר משה והכהנים הלויים אל כל ישראל לאמר הסכת ושמע ישראל היום הזה נהיית לעם לה' אלוך" [כ"ז, ט']

ההתיישנות היא איפוא אם כל חטאת, והיפוכה, ההתחדשות היא המפתח לנצחיות התורה ומצוותיה. כך נטבע טבע העולם, שיהא האדם שואף תמיד לחדשות, ואילו הישנות ימאסו אצלו.

ראה כמה דיעות ואידאות שווא מתחלפים בעולם חדשות לבקרים, ומפנות מקום לרעיונות חדשים שבדה לב האדם. כמאמר הכתוב "אלהים לא ידעום – חדשים מקרוב באו", דווקא משום ש"חדשים" הם, נבחרו על פני הישנים.

לא כן דתינו הקדושה, אשר זה אלפי שנים סובבת היא סביב אותה תורה ואותם מצוות, בלא שיאבדו חנם בעיני ישראל. כי על כן נצטוינו

על מנת להבין זאת, נקדים את מאמר רבותינו, כי משה לא נכנס לארץ משום ששבר את הלוחות ועשה עבירה לשמה. ואת מאמר רבותינו, כי חטא העגל לא נועד אלא על מנת להודות תשובה לרבים, ואף הוא נידון כעבירה לשמה.

ובזה יובן, כי כאשר הוכיח משה את ישראל, יכלו ישראל לטעון: הלא ה' גזר עליך מיתה, ששברת את הלוחות. וכיצד יכולנו לבטל את הגזירה בתפילתנו? אי לכך, זכר להם משה את חטא העגל, שאף שם היתה גזירה מאת ה' לכלותם, ובכל זאת תפילתו הצילתם. ואין זאת אלא כיון שהיתה זו עבירה לשמה – הועילה תפילתו. ומכך היה להם ללמוד, שעבירה לשמה יכולה להתכפר, והיה להם להתפלל על משה ששבר את הלוחות לשמה.

וזהו שנאמר "ולא נתן ה' לכם לב לדעת" – היינו ללמוד ממעשה העגל על שבירת הלוחות ולהתפלל שיחיה משה.

רבי רפאל אלעזר נחמיאש זצ"ל (מחכמי טורקיה)

סיפור השבוע

"ושמחת בכל הטוב" [כ"ו, י"א]

כתב האור החיים: גם ירמוז במאמר "בכל הטוב" – אל התורה, כאומרים ז"ל "אין טוב אלא תורה", שאם היו בני אדם מרגישים במתיקות ועריבות טוב התורה, היו משתגעים ומתלהטים אחריה, כי התורה כוללת את כל הטובות שבעולם.

ומסופר על כמה מתלמידי ישיבת פוניבז' שהתכנסו ביום הפורים בבית הראש ישיבה הרב שך זצ"ל, והאווירה היתה שמחה.

לפתע זרק הראש ישיבה שאלה לחלל האוויר: מי יכול לומר לי מדוע לא לומדים היום?

האווירה הרצינה באחת. הכל נבוכו, איש לא פצה פה...

כיון שכך, ענה הרב שך בעצמו: לא לומדים היום, מכיון שלא לומדים... והסביר: אילו היו לומדים כדבעי היו נוכחים במתיקות התורה, ולא היו מסוגלים להתנתק ממנה...

תקציר ההפטרה – ישעיה ס'

הפטרתנו היא ה' מז' ההפטרות דנחמותא שקורין אחרי תשעה באב. ה' מנחם את ירושלים שבעת הגאולה: קומי אורי כי הגיע זמן תשועתך. ולמרות שיהיה חשך של צרות על הגויים, מ"מ עליך יזרח ה'. אז תראי את בניך החוזרים מן הגלות, ותאיר פניך מרב שמחה, ויביאו איתם כספם וזהבם של אומות העולם, לכן שערך ישארו פתוחים להביא בתוכך את חיל הגויים. והאומות שהיו מבזים אותך אז, יהיו מכונעים לפניך וקראו לך "עיר ה' ציון קדוש ישראל". ולא יהיה עוד חמס בירושלים. השמש והירח לא יצטרכו להאיר על העולם כי ה' יהיה לאור עולם. העם שישאר בך יהיה כולו צדיק וכי הרשעים יכלו בחבלי משיחו, והם יירשו את הארץ לעולם, והם הענף אשר נטעתי כדי שאתפאר בס לעולם. השבט הקטן והצעיר יתרבה לגוי עצום, אני ה' אמהר את הגאולה אם ישראל זוכים, ואם לא זוכים, תהיה בעתה ובימנה.

שבת שלום!

יוצא לאור לעילוי נשמת פרלה בת לאה ז"ל. ת.נ.צ.ב.ה.

לקבלת הגליון באימייל נא לשלוח אימייל ל-

kossover@gmail.com

טבע שונה מבימינו היה להם לבריות בימים קדמונים, להם היתה נטייה להתאוות ולהימשך רבות אחר כוחות רוחניים ודברים נסתרים. וכשם שמכל התאוות יש להתרחק באמצעות עבודה מתמדת, כך מתאוה זו היה עליהם להתבונן ולהישמר תמיד לבל יתפסו בה. זאת משום שכל מי שנחלש באמונה האמיתית, היה נוטה לאמונה בכוחות ההם, אשר בטבעו היה להוט אחריהם. לא כן משביטל הקב"ה יצר העבודה זרה, שאז נשתנה טבע הבריות מעיקרו, לבלתי חשוב כל העת דווקא בצפון ובמסתתר, כי אם בגלוי ובידוע.

מעתה כל המתרחק מהאמונה נוטה אחר טבע זה, אשר בו ימצא את אמונה הזרה ודהיינו, לחקור בחמכת הטבע והמדע מתוך מחשבה כי מה שאינו גלוי וידוע כאילו אינו קיים.

החזון איש

"והיית משוגע ממראה עיניך אשר תראה" [כ"ח, ל"ד]

כבר לעיל אמר הכתוב "יכבה ה' בשגעון", ומה הוסיף בזה על הקללה האמורה?

אמנם נראה שביקש להכביד עוד בזה על קושי היסורים. אדם שלקה בשכלו והשתגע, עם כל הצער שבדבר, אבל הוא עצמו לא מרגיש בחסרונו, ואינו מצטער על מעשיו המשוונים והמעוותים, אשר בעיניו המה מעשים ישרים ונבונים. לא כן אם יקחו מי שדעתו מיושבת וצלולה, ויתנהו תחת שליטה של משוגע חסר דעת, הכופהו להשתגע כמוהו ולעשות כמעלליו, שאז צערו וסבלו גדולים לאין שיעור. כי הלא יודע הוא בנפשו, כל רגע, היאך הוא מתנהג בשגעון ובטירוף.

זו היא הקללה שנוספה עתה בפסוק "והיית משוגע ממראה עיניך אשר תראה" שיהיו מעשיך בשגעון ובטירוף, אבל דעתך לא תטרף, רק תשאר צלולה ובריא, לראות כמו עיניך את רוע מעלליך.

מפי הקצות החושן

"ונתנך ה' לראש ולא לזנב"

מדוע כופל הכתוב את לשוננו? הלא אם האדם נעשה לראש, ברור שאינו זנב?

אכן, לעתים הקב"ה מרומם את האדם כדי להשפילו ולהכניעו עדי עפר בבת אחת, וכמו שנעשה להמן הרשע, שנתגדל כדי ליפול מרום גבוה.

והכתוב מודיענו כי אין ה' עושה כן אלא בשונאי ישראל, אולם את ישראל מרומם ה' ברוממותו האמיתית – "והיית לראש – ולא לזנב", תכלית ההגבהה לראש אינה מפלה לזנב, אלא הינה הגבהה תמידית.

רבי יוסף צרפתי זצ"ל

"ולא נתן ה' לכם לב לדעת"

המדרש מספר כי כיון שנקנסה על משה מיתה בחוץ לארץ וישראל לא ביקשו עליו רחמים, הוכיחם משה באמרו: א' פדה ששים רבוא במעשה העגל, וששים רבוא אינם יכולים לפדות אדם אחד? זהו שנאמר "ולא נתן ה' לכם לב לדעת".

ולכאורה קשה מדוע הזכיר משה לישראל רק את הצלתם על ידו בחטא העגל ולא את שאר המקומות בהם הצילם בתפילתו?